

Verschenen als: De Loenen, T. (1998) Het testament van Ferdinand Van Loock. In: *Jaarboek 1998*. Rumst: Geschiedkundige Kring Rumesta.

HET TESTAMENT VAN FERDINAND VAN LOOCK

Op een late najaarsdag in 1770, meerbepaald op maandag 10 december, begeeft notaris Jan Frans Mommen uit Boom zich naar Schelle. Schelle is geen onbekend terrein voor Jan Frans Mommen, aangezien hij, naast zijn praktijk die hij heeft als notaris te Boom, ook nog schout van Schelle is¹. Vandaag moet hij naar het huis van het echtpaar Cornelis Ceurvelt en Maria Van Reeth om er het testament te gaan opstellen van Ferdinand Van Loock², de enige en meerderjarige zoon van wijlen Peeter Van Loock en wijlen Catharina Van Camp, die er zwaar ziek te bed ligt.

Ferdinand Van Loock is goed bemiddeld aangezien Magdalena Van Camp, zijn tante langs moederskant, op 30 maart 1764 hem in haar testament³, ook opgesteld door notaris Mommen, aanduidde als enige erfgenaam. Magdalena, ongehuwd, is ondertussen, op 8 juli 1768, te Aartselaar gestorven en aldaar begraven in het schip van de kerk⁴.

Het testament

Notaris Mommen laat testament aanvangen met de traditionele openingszin van een testament in die jaren:

“In naem ons heeren amen”.

Dan schrijft hij, al even traditioneel:

“Conde ende kennelijk sij ieghelijk, dat op heden twaalfden december 1700 seventigh voor mij J.F.

Mommen, als notaris bij haere kijserlijke ende conincklijkcke majs. souv. raede van Brabant geadmitteert binnen de parochie ende heerlijckheid van Boom restiderende present de naertenoemen getuyghen sijn gecompareert (...)”

Vervolgens gaat hij over tot het eigenlijke testament, waarin op de eerste plaats aandacht wordt geschonken aan de bestemming van de ziel van de testateur

“soo wanneer die uyt sijne lichaeme sal comen te scheyden in de barmhertighe handen Godts, Maria sijne gebenedijde moeder ende het geheel Hemelsch hof”.

¹ Verstrepen, Christian, *Notariaat Herman Puttemans*, p. 83, akte dd. 31/5/1768 en

Verstrepen, Christian, *Notariaat Peeter Herman Claessens*, p. 168, akte 31 dd. 4/8/1781

² R.A.A., boek 5198, *Notariaat Jan Frans Mommen 1769 - 1771*, akte 47 dd. 10/12/1770, bevat de originele minuuttekst van dit testament.

³ Verstrepen, Christian, *Notariaat Mommen*, p. 80, akte 45 dd. 30/3/1764.

⁴ Van Reeth, Edward, *Parochieregisters van Aartselaar, overlijdens*.

Hierna drukt Ferdinand Van Loock een eerste concrete uiterste wil uit, nl. om begraven te mogen worden in de kerk van Schelle, meerbepaald voor het koor van de heilige Lucia. Vele gegoede burgers vragen om begraven te worden in de kerk, maar deze zeer precieze plaatsbepaling, voor het H.-Luciakoor, is in een notarieel testament vrij zeldzaam.

Vervolgens wordt gestipuleerd wat er moet gebeuren “tot laefenisse” van de ziel. In de meeste testamenten uit die tijd wordt nauwkeurig omschreven wat moet gedaan worden om de ziel van de overledene te laven. Immers, in afwachting van de toetreding van het hemels hof werden de aspirant-gelukzaligen gekweld door het vagevuur, dat in tijd en hevigheid precies in verhouding stond tot de op aarde aangegane zonden. Deze tijdspanne tussen het overlijden en het laatste oordeel, kon aanzienlijk verzacht en verkort worden door het gebed, de aflaten en de opgedragen missen “tot lafenis van de ziel van de overledene” door de nabestaanden hier op aarde. Want, de hemel zou pas betreden kunnen worden, eenmaal hun opgelegde penitentie was volbracht⁵.

Hetgeen Ferdinand vraagt om zijn ziel te laven, is niet weinig. Hieronder een nauwkeurige opsomming:

- 100 missen moeten kort na zijn dood worden opgedragen door de paters Minderbroeders te Antwerpen;
- 100 missen moeten kort na zijn dood worden opgedragen door de paters Capucijnen te Antwerpen;
- “ten eeuwigen dage” moet een gezongen jaargetijde gecelebreerd worden in de kerk van Schelle.

Ook in deze stipulaties is Ferdinand Van Loock weer zeer nauwkeurig. Hij geeft zeer precies de plaats en de hoeveelheid aan van de op te dragen missen, in tegenstelling tot de meeste testamenten, waarin het aantal missen meestal wel goed wordt geordonneerd, maar waarin de plaats meestal ontbreekt.

De opdracht om “ten eeuwigen dage” een gezongen jaargetijde te laten celebreren, geeft hij niet zomaar. Deze ordonnantie wordt gekoppeld aan een deel van zijn materiële erfenis, hij laat nl. aan Anna Van Schelle 100 g. na op last van ten eeuwigen dage een gezongen jaargetijde te laten celebreren in de kerk van Schelle. Dit houdt in dat Anna Van Schelle van haar 100 g. de kosten van het jaargetijde moet betalen. Dit impliceert eveneens dat Anna Van Schelle er kan op toezien dat het jaargetijde wel wordt gedaan. Anna Van Schelle zelf, heeft er ook baat bij dat ze de jaargetijden stipt laat uitvoeren, want elke ziel die in de hemel is, zou te zijner tijd ten beste spreken bij God voor diegenen aan wie hij zijn verlossing te danken had gehad⁶.

Aan de zussen Cornelia Meulemans en Maria Meulemans, laat hij ieder 50 g. in ruil voor de goede diensten die ze hem bewezen.

⁵ Van den Bosch, Gerrit, *Hemel, hel en vagevuur; preken over het hiernamaals*, p. 111-141

⁶ Van den Bosch, Gerrit, *o.c.*, p. 135.

Aan Peeter Wouters, die het vruchtgebruik heeft van de abelen die staan op het goed waarvan Ferdinand Van Loock eigenaar is, geeft hij het recht de verrotte bomen te vellen op voorwaarde er nieuwe in de plaats te zetten. Op het eerste gezicht hoort deze vermelding niet thuis in een testament, dat natuurlijk pas van kracht wordt als de testateur dood is. Verder in het testament vermeldt de notaris dat Peeter Wouters deze bomen in vruchtgebruik mag houden zolang hij leeft. Daarna zal de grond met de bomen erop openbaar verkocht moeten worden, om de opbrengst ervan uit te keren aan de erfenamen.

Peeter Wouters, de meier⁷ van Laar onder Schelle, is de stiefvader van Ferdinand.

Zijn erfelijke en hafelijke goederen laat hij voor de helft aan zijn naaste vaderlijke bloedverwanten, meerbepaald de kinderen van wijlen Jacobus Van Loock en de kinderen van wijlen Cornelis Van Loock, en voor de andere helft aan zijn moederlijke bloedverwanten. Met erfelijke goederen wordt bedoeld: huizen, gronden, renten,... hetgeen wij vandaag immeubele of onroerende goederen noemen. Hafelijke goederen zijn meubele of roerende goederen. Weet notaris Jan Frans Mommen, die de overige punten uit de nalatenschap op de meest nauwkeurige manier beschrijft, welk venijn er schuilt in de laatste regel van dit punt van het testament?

Hij benoemt Cornelis Ceurvelt als uitvoerder van zijn testament. Deze Ceurvelt moet ook de goederen die bij zijn stiefvader Peeter Wouters publiek in vruchtgebruik zijn verkopen na diens dood. Voor Cornelis Ceurvelt, of voor wie zijn taak als uitvoerder van het testament overneemt, reserveert hij een begrafenis met licht.

Joannes Van Mighem, licentiaat in de medicijnen, en Francis Huybrechts ondertekenen als getuigen “hiertoe specialijck geroepen ende gebeden” de akte.

De implicaties van het testament

Kort daarna overlijdt Ferdinand Van Loock aan zijn ziekte. Cornelis Ceurvelt, in het testament aangeduid als “executeur-testamentair”, ligt in het begin van 1771, wanneer de erfgoederen van wijlen Ferdinand Van Loock verkocht moeten worden, zelf ziek te bed⁸. Hij laat notaris Mommen komen en vraagt te attesteren dat hij afziet van zijn opdracht als uitvoerder van het testament. In plaats daarvan benoemt hij zijn schoonzoon, Guillielmus Meulemans, om alles te doen wat hij als uitvoerder van het testament zou kunnen verrichten. Notaris Mommen maakt hiervan een akte.

⁷ Verstrepen, Christian, *Notariaat Mommen, 1758 - 1764*, p. 92, akte 112 dd. 4/12/1764 en De Loenen, Tom, *Notariaat Jan Frans Mommen, 1765 - 1774.*, p. 19, akte 31 dd. 26/2/1765 en p. 105 akte 2 dd. 15/1/1771.

Laar is een gehucht van Scelle, gelegen nabij de grens met Niel.

⁸ De Loenen Tom, *Notariaat Jan Frans Mommen, 1765-1774*, p. ... akte dd. 4/2/1771.

Op 26 februari 1771 worden de erfgoederen van wijlen Ferdinand Van Loock, bestaande uit goederen gelegen te Reet, in vier kopen openbaar verkocht⁹. De goederen zijn door Ferdinand Van Camp geërfd van Magdalena Van Camp, zijn moederlijke tante, die ze erfde van haar broer, wijlen Peeter Van Camp. Deze goederen zijn aan wijlen Peeter Van Camp bevallen bij de scheiding en deling tussen hem, Catharina en Magdalena Van Camp, ten sterfhuize van zijn ouders Jan Van Camp en Catharina Tielens¹⁰. De opbrengst bedraagt in totaal 2140 g., waarvan 1697 g. 5 st. tot de erfenis van Ferdinand Van Loock behoort. De overige 442 g. 15 st. gaan naar Peeter Van Camp (een andere dan die hiervoor vermeld), die in drie van de vier kopen nog een vierde als aandeel heeft, dat hij bij deze medeverkoopt.

Op 4 mei 1771 geeft Guillielmus Meulemans, als executeur-testamentair van wijlen Ferdinand Van Loock, procuratie tot goedenis aan de kopers uit de openbare verkoop van 26/2/1771: het echtpaar Peeter Van Linden en Maria Van Camp, Francis Van Bulck (fs. Guilliam), het echtpaar Peeter Rongé en Joanna Vinck en Peeter Tuymans en Maria Wachters¹¹.

Relatief lange tijd blijft het nu stil rond de erfenis van wijlen Ferdinand Van Loock. Tot op 10 december 1771, precies een jaar nadat de betreurde Ferdinand zijn goedbedoelde ordonnantie van “uytersten wille” gaf. Op die dag verschijnen ter kantore van notaris Mommen alle verre familieleden van Ferdinands moederskant, die aanspraak maken op een stukje van de erfenis...¹² Inzake de verdeling van de erfenis langs vaderkant, zijn er uit kracht van het testament uiteraard geen problemen, aangezien nauwkeurig gestipuleerd werd wie er recht had op de erfenis, nl. de kinderen van wijlen Cornelis Van Loock en de kinderen van wijlen Jacobus Van Loock. Voor moederlijke bloedverwanten vermeldde de notaris enkel: “de naaste moederlijke bloedverwanten”.

Maken aanspraak op hun deeltje:

- Anna Tielens (fa. Peeter, broer was van Catharina Thielens, moederlijke grootmoeder van Ferdinand), x Peeter Van Camp (fs. Cornelis), die haar zoon Francis Smets stuurt om haar te vertegenwoordigen;
- Peeter Tielens en de vrouw van Balthazar Hellemans, representanten van +N. Tielens te Kontich;
- Elisabeth Schoeters x Peeter Van Camp;
- Catharina Van Camp, vertegenwoordigd door Peeter Wijckmans, haar zoon;
- Maria Van Camp (x Peeter Van Linden) en Joanna Van Camp (x Peeter Mertens), als kinderen van +Adriaan Van Camp;
- Cornelis Wegge, vertegenwoordigd door zijn zoon, Peeter Wegge;
- Petronella Wegge, dochter van Catharina Van Camp, vertegenwoordigd door haar zoon Peeter Frou;

⁹ De Loenen Tom, *Notariaat Jan Frans Mommen, 1765 - 1774*, p. 118, akte dd. 26/2/1771.

¹⁰ R.A.A., *Notaris Michiel Frans Parijs*, akte dd. 4/4/1733.

¹¹ De Loenen Tom, *o.c.*, p. 123 akten 27 - 30 dd. 4/5/1771.

¹² De Loenen Tom, *o.c.*, p. 134 akte 76 dd. 10/12/1771.

- Joanna Van Camp, vertegenwoordigd door haar zoon Peeter Miers;
- Joachim Paelmans en Peeter Van Camp, dienende armenmeesters van Aartselaar, voor het deel van Elisabeth Van Camp, die door de Arme aldaar onderhouden wordt;
- Ferdinand Laurijssens, als zoon van Catharina Van Camp;
- Matthijs Van Camp, voor zichzelf en voor zijn broer Ferdinand Van Camp;
- Melchior Mostien, voor Catharina Nauwelaerts, zijn vrouw, en als momboor voor Joanna Nauwelaerts (fa. Jan).

Ze geraken er zelf niet meer aan uit, weten zelf niet meer of ze wel recht hebben op hun stukje van de koek en, zo ja, welk deeltje komt hen toe? Daarom komen ze overeen om de zaak niet zelf te regelen en ze nomineren meesters De Jubert en Van der Noot, advocaten bij de souvereine raad van Brabant, om uitspraak te doen over deze successie. Vast staat dat Guillielmus Meulemans nog niet aan het einde van zijn werk is. Als de heren zich hebben uitgesproken en beraden, staat hij nog in om de nalatenschap te verdelen zoals het op arbitraal niveau zal worden beslist.

Implicaties voor de genealoog

Wat in 1771 een tot op het bot uitgevochten familiekwestie is geweest, is voor ons, genealogen en andere geschiedkundige geïnteresseerden, een geweldig rijke genealogische bron. Dat het notariaat in zijn geheel vol zit van dergelijke rijkdommen, hoeft binnen het bestek van dit artikel nog nauwelijks beklemtoond te worden.